

лексику, которая обозначает негативные процессы в экономике по сфере применения, проанализированы средства усиления эмоционального воздействия на читателя с помощью использования отдельных стилистических приемов. В условиях не простой экономической ситуации, которая сложилась в Украине, пресса не может оставаться в стороне. Журналисты активно освещают события, которые происходят во всех сферах жизни народа. Не исключением стала и экономическая. Характерным для современных СМИ является активное использование негативной, экспрессивной лексики для повышения воздействия на читателя. Пополнения текстов газет подобной лексикой обусловлено внеязыковыми факторами и сложной экономической ситуацией.

Ключевые слова: негативная оценка, экспрессивность, негативно-оценочное значение, пейоратив.

Summary

In the article the words with a negative value, which are used to show the processes and states in the economic sphere are considered. The attempt to classify the vocabulary, that denotes negative processes in the economics, on the sphere of using was made, the means of enhancing of the emotional impact on the reader through the using of certain stylistic devices were analyzed. In the conditions of not simple economic situation, which has developed in Ukraine, the press can not remain on the sidelines. Journalists actively cover the events that take place in all spheres of life of the people. No exception became an economic as well. A characteristic feature of modern media is the active use of negative, expressive lexic for the increasing the impact on the reader. The replenishment of the newspapers' texts with such vocabulary is caused by extralinguistic factors and difficult economic situation.

Keywords: negative evaluation, expressive, negative and evaluative meaning, pejorative.

УДК 821.161.2–1

Писаревська О. В.,
аспірантка,

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЗМІСТУ В ПЕЙЗАЖНІЙ ПОЕЗІЇ АНАТОЛІЯ ПЕРЕРВИ

А. Перерва (нар. 1949 р.) – слобідський поет, гуморист, сатирик, публіцист, перекладач із білоруської, молдавської, грузинської та російської мов. А Перерва відомий, зокрема, як майстер пейзажної лірики. Його поезія – яскраве свідчення того, що людина є органічною частиною природи. Якщо людина віддаляється від навколишнього світу під натиском міської цивілізації чи своїм бездумним ставленням змінює патріархальний світ природи, вона руйнує в першу чергу себе і свою душу. З цього приводу О. Різниченко цілком слушно зазначає: *“У поезії А. Перерви зачаєний досвід сільської пам’яті, мудрої і діяльної; є в його віршах органічно-патріархальна цнота, в якій чимдалі більше відчувають потребу мешканці цегляного мурашника”* [10, 54].

Пейзажна лірика представлена майже у всіх збірках, які вийшли за 40 років творчої діяльності митця. У виданих за цей період збірках по-різному осмислюються картини природи: починаючи від наївних замальовок поет переходить до роздумів над картинами природи, а закінчує філософським

узагальненням. Ці відмінності можна пояснити постійно зростаючим життєвим досвідом поета та вдосконаленням його як письменника.

Наш вибір саме пейзажної лірики як основного напряму дослідження обумовлений передовсім тією обставиною, що, за словами І. Шаповалової, *“природа і людина завжди були і будуть вічним об’єктом естетичного пізнання, дослідження і художньої творчості”* [18, 22]. Крім того, в пейзажній ліриці А. Перерви нас цікавить не тільки сам пейзаж, а й сприйняття пейзажу, яке завжди пронизане настроєм, почуттями, особистими переживаннями та роздумами автора.

Слід зазначити, що питання пейзажної лірики в поезії А. Перерви ще не було предметом спеціального наукового дослідження. Лише в деяких публікаціях автори побіжно його торкалися. До таких робіт можна віднести: “Ода білому дню” О. Логвиненко (1984) [5], “Короткі рецензії. А. Перерва” Б. Марцінко (1984) [8], “На терезах досвіду” І. Мироненко (1987) [9] та ін.

У пейзажній ліриці А. Перерви порушується значна кількість ідейно-естетичних проблем, які тривожать поета. В їх число входять проблеми, які пов’язані з потребою оберігати, захищати, любити природу, осмислювати життя людини у спілкуванні з природою, розкрити найтонші відтінки взаємовідносин чоловіка й жінки, навчатися у природи по-філософському сприймати такий феномен як смерть.

Перша з окреслених нами проблем є однією з важливих для розуміння світогляду автора. Як зазначав С. Залигін, досягнення та духовні втрати в результаті взаємодії людини й природи *“жодна з наук не визначить, і, мабуть, тільки література здатна про них розповісти”* [5, 174]. Крім того, цю проблему можна розглядати і в більш широкому контексті, оскільки збереження природи – це лише частина проблеми збереження навколишнього світу: історії рідного краю, народних традицій, споконвічного укладу життя, духу народу.

Дослідження мови поетичного тексту передбачає, як правило, опис фонетичних, лексичних і граматичних засобів, за допомогою яких утілюється ідейно-естетичний задум автора. У нашій роботі основна увага приділяється лексичному аспекту, оскільки в багатьох випадках аналізу словника вірша може бути достатньо для рецепції поетичного тексту. Ю. Лотман писав про це так: *“Склавши словник того або іншого вірша, ми отримуємо – нехай грубі і приблизні – контури того, що складає світ з точки зору цього поета”* [7, 86]. “Достатність” лексичного рівня для розуміння художнього світу автора переконливо засвідчує, наприклад, проведений І. Степанченком парадигматичний аналіз лексики віршів С. Єсеніна [15]. Проте основна увага, що приділяється в статті лексичному рівню, не заперечує залучення при необхідності матеріалів інших рівнів. Крім того, в роботі описані обставини створення деяких робіт А. Перерви, а також наводяться відомості історико-літературного й біографічного характеру. Саме аналіз мовних засобів в сукупності з аналізом екстралінгвістичних чинників дозволяє більш повно розкрити ідейно-естетичний зміст його поетичних творів.

Отже, **мета** роботи – показати, як у пейзажній ліриці А. Перерви за допомогою мовних одиниць створюється ідейно-естетичний зміст, що розкриває основний

задум автора – необхідність збереження природи. Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

а) провести комплексне дослідження поетичного твору на лексичному рівні, включивши в нього аналіз словника вірша, тематичного поля, часовий план, суб'єктну організацію;

б) у світлі отриманих даних розглянути художній твір як єдиний композиційно-мовний комплекс, що реалізує задум поета.

Об'єктом дослідження є пейзажна лірика поета, а **предметом** – мовні засоби, спрямовані на втілення ідейно-естетичного задуму.

До аналізованої ідейно-естетичної проблеми про необхідність збереження природи належить вірш “Левада”, в якому поет описав цілу історію існування цього місця. Леваду ще за радянських часів почали перебудовувати й змінювати історичну назву. А. Перерва взяв за епіграф до “Левади” вірш Ліни Костенко “Ще назва є, а річки вже немає” [8, 60].

Розгляньмо мовні засоби художнього твору і їхню роль у створенні ідейно-естетичного сенсу, приділивши в першу чергу увагу аналізу словника вірша. В ролі основного прийому аналізу лексики поетичного тексту скористаємося ідеєю М. Гаспарова “*читання за частинами мови*” (“*чтения по частям речи*”) [1, 160–161]. Цей напрям дослідження пізніше був доповнений і розвинений у роботі М. Горелікової і Д. Магомедової [2]. Аналіз згідно з висловленою ідеєю передбачає виділення іменників (предметів, реалій, понять), дієслів (дії і стану), прикметників і прислівників (якості й оцінки), займенників (суб'єктна організація тексту). Аналіз такого роду дозволяє визначити істотні для досліджуваного тексту лексичні одиниці (основні тематичні поля), які служать матеріалом для подальшої інтерпретації ідейно-естетичного змісту.

Проведемо аналіз вірша “Левада”. У словнику вірша представлені іменники (37), дієслова (18), прикметники, прислівники (11), а також займенники (7).

У тексті переважають конкретні іменники з предметним значенням: метро, хмарочоси, верба, озерце, осока, криниця. Серед абстрактних іменників важливими представляються: душа, кров (у значенні душа), назва (2), імена (2), нащадки. У словнику можна виділити декілька основних тематичних полів.

“Місто” – в мільйоннім місті, метро, хмарочоси, гримить естрада, під асфальтами – земля, вигадка чиновника. Як бачимо, місто у А. Перерви позначене схематично, будь-яке велике місто може мати названі атрибути. Місто – символ чужорідного для поета, цивілізація, що руйнує самотутній устрій описуваного місця. Звернімо увагу на вживання слова “асфальт” у множині. Тут виникає додаткова конотація: асфальти, тобто неприродний світ, цивілізація пригнічує природну стихію, землю.

“Левада” (як об'єкт природи) – росла верба, вабило здаля озерце, оповите осокою, пили тут воду, з криниці дзвінкої, відпочивали Ігореві вої. Відбір предметів, реалій і дій створює саме таку картину української левади, яка радує людське око. Дієслова минулого часу підкреслюють, що уся активність, пов'язана з левадою, була у минулому.

“Левада” (як назва) – назва світла й приязна – Левада, Левадонько, де є станція із назвою такою, назва нам зосталась гарна, вона і не сліпа і не німа, теж не марна. Велика кількість атрибутів створює позитивне асоціативне поле, посилене зверненням в кличному відмінку “Левадонька!” зі зменшувально-пестливим суфіксом -оньк-. Це звернення спільне із займенниками “хоча тебе”, “від тебе” є проявом антропоморфності – для А. Перерви Левадонька майже жива істота, яку необхідно захищати.

“Внутрішній світ людини” – тривожить душу, гріє кров (т.п. душу), уявить берусь, о, скільки місць несправжній зміст несуть, чому ж нам сором.

Не менш важливим для розуміння ідейно-естетичного змісту вірша є наявність трьох часових планів: *минуле (історія цього місця) – росла верба, пили тут воду, прапрадіди, йдучи у бій за Русь, Ігореві вої; сьогодні – є метро, гримить естрада, тривожить душу, гріє кров; майбутнє – для нащадків, землі цієї, що лишиться з нами.*

У першому рядку закладена основна антитеза, що визначає композицію усього вірша: *“Мені ж тривожить душу, гріє кров / Ця назва світла й приязна – Левада”*. Одне й те ж саме слово Левада, одночасно і тривожить, і гріє душу ліричному герою, виражене особистим займенником в непрямому відмінку. Все, що стосується плану минулого, то поет говорить, що те, що було в минулому, гріє йому душу. А. Перерва хоче повернутися в іншу, давню історію цієї території. Саме знайомство з цим місцем ніби знімає тривогу, і в душі створюється протилежне почуття спокою, одухотворення, відчуття прекрасного. Сучасний стан цього місця змінився, природа майже зникла під натиском чиновницького свавілля та технічного прогресу, і це тривожить душу поетові. Письменнику боляче від розуміння, що ця земля могла дати життя рослинам, але через бездумну поведінку людини вона закатана в асфальт: *“Десь тут, де під асфальтами – земля...”* [11, 11].

Займенники відіграють важливу роль в семантичній організації вірша: в тексті спостерігається перехід від особистого внутрішнього стану (*“Мені ж тривожить душу, гріє кров”*) до персонального звернення поета до Левади (*“Хоча тебе й нема, / Від тебе назва нам зосталась гарна”*) [11, 11]. Тут займенник “нам” показує, що поет уже включає у сферу своїх роздумів і співтовариство людей. Нарешті, в останньому рядку з’являється особистий займенник ми, і тому ці рядки набувають сильнішого звучання, людина відповідальна за захист одвічних цінностей:

*А ми прийшли не безміру небес –
Нас народили Мама, Маці, мати.
То ж не соромтесь матір і себе
Своїми іменами називати!* [11, 11]

Ще однією особливістю аналізованого тексту є наявність великої кількості лексичних одиниць із заперечним значенням (*нема, не сліпа, не німа, не марна, не вигадка, несправжній зміст, невласними іменами, не з безміру небес*). Їх кількість породжує протест, виникає бажання зробити щось таке, що, навпаки, допоможе продовжити існування оточуючого нас світу, такого, який говорить, бачить, є реальним, справжнім, одвічним.

Поет не виступає проти комфорту, не засуджує технічний прогрес. Його вірш звучить як заклик, ми маємо цінувати й берегти унікальний світ природи, дбайливо зберігати історію рідного краю. І головне, що така позиція обернена в майбутнє: *“для нащадків – теж не марна”*.

Словник вірша *“О вітре прикінцевий”* включає: іменники (40), дієслова (23), прикметники й прислівники (25), займенники (7). Кількісно переважають іменники з конкретним предметним значенням (*хутір, криниця, городи, сад, цвинтар, бджола, вигон, дорога, машина, журавель*) і тільки іноді “предметність” перемижується з абстрактними значеннями (*життя, смерть, світ у плетиві проблем*).

У тексті можна виділити декілька основних тематичних полів.

“Світ природи” – *о вітре придінцевий, гіркущим чебрецем повій, повні груди пахоців набрати, у балочці розлогії степовій*. Природа викликає в ліричного героя позитивні почуття, він ставиться до неї, як до живої, рідної істоти. Тут ми спостерігаємо прояв антропоморфності: звернення в кличному відмінку (*о вітре придінцевий, рідний брате!*), дієслова в імперативі (*повій, дай набрати*).

“Хутір” – городи не мають меж, прадикий сад, залишилось три хати, давно не грають весіль, жалобу, коли час ховати, на цвинтарі, кущем колючим кострубатим. Опис хутора створює враження повного забуття цього місця, тим паче, що в недалекому минулому все було не так: городи активно оброблялися, будувалися хати, гралися весілля і т.п.

Згодом А. Перерва зізнається, що мова у вірші йде про його рідний хутір, про який ми вже згадували, Вікнино, що на Балакліївщині. Як скаже поет: *“на жаль, від того хутора нині залишилося всього три хати, й мені боляче стає, що зникає світ мого дитинства”* [9, 3].

“Ставлення селян до природи” – *плекав так ревно і старанно, буденно й віддано любив*. Це відношення висловлене від імені діда Василя, це його *“скарби”* (*“Сади, і хутір, і руди горби ...”*). Автор нібито зникає, акцентуючи увагу на інших людях, які також з любов'ю ставляться до природи.

Прекрасна картина природи створена автором насамперед через сприйняття знайомих з дитинства запахів рідного краю. І раптом несподіване *“об гострі стерні серцем не вколись”* відразу породжує почуття тривоги, небезпеки, болю. Образ *“стерні”* дуже важливий у творчості А. Перерви. Згадаймо: *“Все життя – це небо і стерня”* [13, 10]. Стерня – зжате поле, залишки стебел стислих злаків. Корінь цього слова, швидше за все, той же, що і й у слова *“терен”* [17]. У свою чергу, *“терен”* (*терновник*) – колючий кущ. Відомі вирази: *“вінець терновий”* – символ страждання, тяжкого шляху; *“через терни до зірок”*, тобто шлях до чогось високого, божественного йде через життєві випробування. Рядок *“про гострі стерні серцем не вколись”* можна розглядати як попередження: готуйся, зараз буде життєве випробування, твоєму особливому відношенню до природи буде нанесений удар.

І в кінці вірша поет з жалем говорить про те, що закінчується історія існування цього краю. В останньому реченні з'являється колодязний журавель, який символізує не тільки довгу жердину біля колодязя, яку використовують як

важель для підйому води. А це ще й символ природи. Журавель – болотний птах, Леонід Ушкалов у книзі “Моя шевченківська енциклопедія: із досвіду самопізнання” скаже про цього птаха так: *“Мабуть, найперше, з чим асоціює журавля українець, – домівка. У слові “журавель” є щось тепле й рідне”* [16, 189]. І знову бачимо глобальну в поетиці А. Перерви антитезу: природа і цивілізація. Журавля можна розглядати як представника природи, захисника “домівки”, а дорогу в мазуті, зруйнований хутір, світ у плетиві проблем в ролі результату руйнівної дії цивілізації. Зрозуміло, що А. Перерва зображує трохи інший журавель, котрий “свариться” на цивілізацію, яка руйнує природну гармонію:

*За вигоном – дорога у мазуті
І цілий світ у плетиві проблем...
І свариться услід машині хутір
Колодязним старезним журавлем* [12, 25].

“Олюднення” хутора (“сваритися”) в цих рядках цілком доречно: якщо нікому захистити, відстояти хутір, то йому доводиться робити це самому. Особливу образність фінальним рядкам надає авторське вживання дієслівного управління “свариться журавлем” (лаятися можна, наприклад, поганими словами, але не жердиною), але саме це й створює образ живої природи, протестуючої проти руйнування традиційних місць.

Ми бачимо, що у вірші єдиний, хто залишився жити, представник справжньої природи – це бджола. Для А. Перерви бджола – це не просто літаюча комаха, перетворююча квітковий пилок в мед. Це символ дитинства, невтомної праці, працелюбства. До речі, це єдиний образ, який створює відчуття, що не все втрачено: якщо працювати, як бджола, то можна врятувати й зберегти природу.

Розгляньмо словник вірша “Знов – Основа”. У словнику представлені іменники (28), дієслова (8), прикметники і прислівники (6), займенники (2). В тексті переважають конкретні іменники (ставок, будяки, лопухи, лобода, джерельце, верба, птахи, пісні) і трохи менше абстрактних іменників (простір, думки, біда, чужина, небуття). У вірші можна виділити два основних тематичних поля.

“Природа Основи” – *Квітчин ставок, плеса тихого вранішні зблиски, будяки, лопухи, лобода, обмілілий ставок, Основа у Квітчин ставок / Слобожанську вербу нахилляла.*

“Емоційна й концептуальна оцінка” – *Скільки простору є для думок / У місцях дорогих від коліски! Але це не – біда, не біда / Тільки б слова свого не ступили! Тільки б голос джерельця не змовк, / Тільки б думка твоя не охляла. Щоб вертались вони повесні.*

Перший рядок “Знов – Основа і Квітчин ставок” [12, 31] відіграє важливу роль в композиції вірша. Враження від першого рядка таке: ліричний герой у черговий раз побував у місцях, “дорогих від коліски”, в садибі Григорія Федоровича Квітки – Основ’яненко, щоб отримати черговий творчий заряд – “Скільки простору є для думок”. Проте нині від садиби залишилися лише спогади. Хоча в другій половині ХІХ століття Основа була улюбленим місцем відпочинку городян. У літній час сюди приїжджали сім’ями помилуватися тінистим садом, віковим сосновим бором. У парку часто проходили народні гуляння, а по річці Лопань від маєтку

Квіток до Дмитрівського моста ходив невеликий пароплав. Сучасний стан цього місця навряд чи міг зацікавити А. Перерву. За словами поета, саме картини Васильківського надихнула його на написання цього вірша. Чи була це картина “Гребля Квітки-Основ’яненко”, чи інші роботи художника, зараз важко встановити. Іншим сильним мотивом, на наш погляд, є потреба у збереженні не лише природи цього місця, але й збереження маєтку Квітки як одного з духовних центрів нації. Згадаємо, що Григорій Квітка-Основ’яненко був великим знавцем побуту, звичаїв українського народу. Його твори, написані прекрасною живою мовою, сприяли розвитку високих гуманних почуттів в українському суспільстві. Тому А. Перерва не міг не торкнутися ролі свого великого земляка в розвитку української культури.

Таким чином, початок вірша потрібно розуміти як заклик знову повернутися до наших духовних витоків. І навіть той факт, що природа цього місця помирає, не так сильно тривожить ліричного героя. Важливіше інше: *“Тільки б голос джерельця не змовк, / Тільки б думка твоя не охляла”*. Звернімо увагу на ознаки антропоморфності в цих фразах, підкреслені, зокрема, присвійним займенником “твоя”. Ця ж тема повернення до джерел звучить і в останньому рядку: *“Щоб вертались вони повесні / З чужини, з небуття, хтозна й звідки”*. Вони – це “птахи, мов пісні”. Логіка підказує, що потрібно “пісні, мов птахи”, але тут це доречно, птахи – пісні це наші думки, які завжди повертаються в такі центри духовної сили.

Отже, всебічне розуміння ідейно-естетичного змісту пейзажної поезії А. Перерви передбачає, з одного боку, аналіз мовних засобів, які використовуються автором у поезії, а з іншого – знання екстралінгвістичних факторів, що вплинули на його творчу концепцію та обставини створення того або іншого вірша.

Аналіз словника тексту (іменників, прикметників, прислівників, дієслів, займенників) дає нам матеріал для виявлення ключових слів, синонімічних повторів, асоціативних зв’язків, часового простору, суб’єктної організації, тематичного поля. Отриманий матеріал є основою для дослідження композиційно-семантичної організації поетичного тексту й більш глибокого розуміння його ідейно-естетичного змісту.

Проведений аналіз текстів, які пов’язані з необхідністю збереження природи, наближає нас до розуміння світобачення поета. “Природне” ставлення до середовища існування людини, оточуючих людей і до себе самого, збереження природи, народних традицій, споконвічного укладу життя є основою ідейно-естетичної концепції пейзажної лірики А. Перерви. Перспективним напрямком подальшої роботи буде дослідження інших ідейно-естетичних проблем пейзажної поезії А. Перерви.

Література

1. Гаспаров М. К. Анализ композиции лирического стихотворения / М. К. Гаспаров // Целестность художественного произведения и проблемы его анализа в школьном и вузовском изучении литературы / [под ред. И. И. Стебуна]. – Донецк : 1977. – 720 с.
2. Гореликова М. И. Лингвистический анализ художественного текста / М. И. Гореликова, Д. М. Магомедова. – М. : Рус. яз., 1989. – 152 с.
3. Залыгин С. Человек и природа / С. Залыгин // Нева. – 1980. – № 5. – С. 174–176.
4. Костенко Л. Біографія. Вибрані поезії. “Маруся Чурай”. Інтерпретація творів : [навч. посіб.-хрестоматія] / Л. Костенко. – Кіровоград : “Степова Еллада”, 1999. – 320 с.

5. Логвиненко О. Ода білому дню / О. Логвиненко // Прапор. – 1985. – № 1. – С. 170–173.
6. Логвиненко Л. Я довго йшов до себе як до поета / Л. Логвиненко // Слобідський край. – 1999. – № 41. – С. 3.
7. Лотман Ю. М. Анализ поэтического текста: Структура стиха : [пособ. для студ.] / Ю. М. Лотман. – Ленинград : Просвещение, 1972. – 271 с.
8. Марцінко Б. Короткі рецензії / Голоси криниць / Б. Марцінко // Дніпро. – 1983. – № 1. – С. 141–142.
9. Мироненко І. На терезах досвіду / І. Мироненко // Прапор. – 1988. – № 11. – С. 174–177.
10. Різниченко О. З людей : [повість-дилема] / О. Різниченко. – Дрогобич : Відродження, 2000. – 384 с.
11. Перерва А. На зламі літа : лірика / А. Перерва. – Харків : Прапор, 1987. – 86 с.
12. Перерва А. Невимовне : лірика / А. Перерва. – Харків : Майдан, 2007. – 152 с.
13. Перерва А. Перевесло слова і сльози / А. Перерва. – Харків : Майдан, 2009. – 232 с.
14. Перерва А. Серед білого дня / А. Перерва. – Київ : Радянський письменник, 1984. – 103 с.
15. Степанченко І. І. Функционализм как альтернативная лингвистическая парадигма (на материале художественных текстов) : [монография] / И. И. Степанченко. – Киев : “Українське видавництво”, 2014. – 200 с.
16. Ушкалов Л. В. Моя шевченківська енциклопедія: із досвіду самопізнання / Л. В. Ушкалов. – Харків ; Едмонтон ; Торонто : Майдан : Вид-во Канадського Інституту Українських Студій, 2014. – 602 с.
17. Шанский Н. М. Краткий этимологический словарь русского языка : словарь / Шанский Н. М., Иванов В. В., Шанская Т. В. ; [ред., авт. предисл. С. Г. Бархударов]. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1971. – 542 с.
18. Шаповалова И. Природа как объект художественного осмысления (на материале украинской советской прозы 1917–1980 г.) : автореф. ... к. филол. н. / И. Шаповалова. – К., 1984. – 24 с.

Анотація

Стаття присвячена аналізу мовних засобів у пейзажній ліриці сучасного українського поета й перекладача Анатолія Перерви. Дослідження розкриває роль словника тексту у реалізації ідейно-естетичного змісту. Показано функції іменників (конкретних і абстрактних), прикметників і прислівників, дієслів, займенників (особистих і присвійних). На основі дослідження лексики були виділені основні тематичні поля і композиційно-семантичні зв'язки у тексті, які послужили матеріалом для подальшої інтерпретації ідейно-естетичного змісту.

Ключові слова: екстралінгвістичні фактори, ідейно-естетичний зміст, мовні засоби, пейзажна лірика, природа, тематичне поле, технічний прогрес.

Аннотация

Статья посвящена анализу языковых средств в пейзажной лирике современного украинского поэта и переводчика Анатолия Перервы. Исследование раскрывает роль словаря текста в реализации идейно-эстетического содержания. Показаны функции существительных (конкретных и абстрактных), прилагательных и наречий, глаголов, местоимений (личных и притяжательных). На основе исследования лексики были выделены основные тематические поля и композиционно-семантические связи в тексте, которые послужили материалом для дальнейшей интерпретации идейно-эстетического содержания.

Ключевые слова: экстралингвистические факторы, идейно-эстетическое содержание, языковые средства, пейзажная лирика, природа, тематическое поле, технический прогресс.

Summary

The article is devoted to analyzes of linguistic means in landscape lyrics of contemporary Ukrainian poet and translator – Anatoly Pererva. The study reveals role of the text's dictionary in implementing of ideological and aesthetic content.

Nouns' functions are shown (concrete and abstract), adjectives and adverbs, verbs, pronouns (personal and possessive). Based on lexica's study basic vocabulary thematic fields and compositional and semantic relationships in text were identified that served as material for further interpretation of ideological and aesthetic content.

Keywords: extra-linguistic factors, idea-aesthetic content, language means, landscape lyrics, nature, thematic/topic field, technical progress.

УДК 811.111'42

Сегал А. Л.,
аспірантка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

КОМУНІКАТИВНО-ІНТЕНЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО КОЛАЖУ

Рекламно-інформаційний характер вербальних компонентів на суперобкладинках англomовних книг зумовлює наявність специфічних рис, що відносяться до жанру рекламно-інформаційного колажу (далі – РІК), який ми розглядаємо як особливий рекламний жанр книжкової продукції в межах рекламного дискурсу, де навантаження розподіляється між інформативною та сугестивною функціями. Об'єктом рекламування виступає книга, а учасники рекламної комунікації взаємодіють через компоненти різних семіотичних систем: адресант спонукає адресата до дії шляхом застосування стратегій та тактик комунікативного впливу.

Рекламна комунікація – це особливий тип взаємовідношень, що становить свідоме, організоване та планомірне застосування засобів впливу на людей, спрямоване на досягнення якої-небудь мети (просування товарів та послуг на споживацькому ринку) [10, 41]. Рекламні жанри в рекламній комунікації характеризуються сукупністю факторів лінгвістичного та екстралінгвістичного характеру, чітко вираженою прагматичною спрямованістю та орієнтовані за своїм задумом на реципієнта [6, 74]. Тому, прагматичний контекст в РІК в межах рекламного дискурсу є невід'ємним при дослідженні цього жанру і включає ціннісні установки та орієнтації, спрямовані на реципієнта з метою вплинути на свідомість і досягти перлокутивного ефекту, ситуацію позиціонування денотата реклами та комунікативні стратегії [8, 8].

Дослідженню лінгвістичних особливостей структури текстів рекламних жанрів з точки зору перлокутивного ефекту присвячена робота А. А. Кисельової, в якій розглядається "ефект впливу рекламних текстів як перлокутивний ефект, виражений в діях читача" [5, 176]. За дослідником, специфіка рекламного впливу полягає не лише у формуванні позитивної емоційної реакції, але й безпосередньо в діях суб'єкта відносно рекламованого об'єкту.

Дослідники, що займаються рекламними текстами, виділяють такі чинники, що прискорюють перлокутивний ефект, а, отже, є обов'язковими при створенні рекламного тексту: *ідентифікація*, тобто стійкий зв'язок рекламного образу з рекламованим об'єктом; *розуміння*, тобто здатність адресата зрозуміти головну ідею, закладену в рекламному повідомленні; *сугестивна здатність*, що полягає